

volt. Az év végén kezdtük a programot, az első akciót februárban tartottuk. Pénz nélkül csináltam, segítségem és helyem volt, meg némi megmaradt installációs anyag. A költségek nagyon alacsonyak voltak.

✚ **VÁ:** *Befolyásolja a jelenlegi döntéseit az új múzeumi tér és a lehetőségek?*

✚ **T.M.:** Igen. Most sok helyünk van, ebbe beletartozik a múzeum nyugati oldala, ami egy hatalmas led-fal és az is, hogy a múzeumban kialakítottunk három lakást és felszereltünk stúdiókat, ahhoz, hogy folyamatosan fenntartsunk egy rezidenciaprogramot. Amikor 2005-ben csináltam egy nagy retrospektív kiállítást a horvát videóművészetről, meg akartam változtatni nemcsak az osztályt, hanem a múzeum pozícióját is. Hívtam fiatal kurátorokat, akik az 1970-es évek videós és televíziós összehatásairól készítettek kiállítást. Évente körülbelül 10 projekten dolgozom. Jelenleg az Artist Cinemával működünk együtt, társkurátorként felkértem a pulai Branka Benčićet. Ő filmmel és videóval foglalkozik. Két sorozatot viszünk végig tíz művésszel.

✚ **VÁ:** *Jelent-e bármit is a múzeum életében Horvátország EU-csatlakozása?*

✚ **T.M.:** Három folyamatban lévő EU pályázatunk van: az egyik, amelyben digitalizáljuk a konceptuális művészeti archívumot a lengyelekkel, szerbekkel és szlovénokkal együtt. Ezt az év végén zárjuk. A második projektben városokat kapcsolunk össze média-homlokzatokon keresztül: a ledfalon dolgozunk a művészekkel. A harmadik EU projekt támaja a Bauhaus, Németország, Bosznia, Szlovénia és közöttünk. Az EU tényleg segít a projektek megvalósításához szükséges pénzforrást illetően. Másrészt nem kell állandóan a szokásokra gondolni, ez már tényleg borzasztóan unalmas és kényelmetlen volt. Amikor valamit az EU-ban csinálisz, akkor a dolgok egyszerűbbé válnak.

✚ **VÁ:** *Tudomásom szerint magyar vonatkozású projektekben is részt vesz...*

✚ **T.M.:** Legközelebb a Leopold Bloom Díjátadó² miatt megyek Budapestre, mert felkértek, hogy legyek a zsűri egyik tagja. Novemberben pedig Pakson rendezem Ivan Ladislav Galeta, multi-mediális művész kiállítását.³ Együttműködünk magyarokkal... (közben az asztalán lévő két katalógusra mutat, rajtuk Erdély Miklós és Szij Kamilla neve. Majd előveszi a Mladen Stilinović katalógust és megemlíti Székely Katalin művészettörténészt). Így működik.

További információ: <http://www.msu.hr/>

A médiaművészet növekvő jelentősége a kortárs társadalmak minden területén észrevehető, hazai és nemzetközi szinten egyaránt. Ez összefügg a képi technológiák, informatikai eszközök fejlődésével, a kommunikációs forradalom és a globalizáció jelenségével. A technikai médiumok a gazdaság és a társadalom meghatározó szféráiban alapvetően alakítják át civilizációnkat, az emberi élet szintereit, a hétköznapokat éppúgy, mint a kulturális emlékezet intézményrendszerét. Magyarországon nincs olyan gyűjtemény, bemutató, kiállítás amely a médiaművészetet – beleértve az experimentális és interdiszciplináris tradíciót és a technikai képek történetét a fotográfiától a computerig – egységes, áttekinthető, következetes és nemzetközi kontextusban is érvényes módon mutatná be. Átfogó tanulmányok, könyvek, adatbázisok, kiadványok sem szólnak e transzdiszciplináris megközelítést jelentő területről. Ami a 21. század emberét érdekelné és segítené a technikai civilizáció mindennapi eszközeinek kulturális elsajátításában, az itthon egyelőre *terra incognita*.

1996-ban *A pillangó-hatás* című médiaművészeti és történeti kiállítás rendezésekor írtuk: A jelen művészetét meghatározó technikai médiumok fejlődési iránya, használata, művészi lehetőségei éppoly beláthatatlanok, mint a múlt század [a 19. – a szerző] film és távolbalátás, holográfia és számítógép előtti korszakának újításai voltak a maguk idejében. A két időszak ezáltal egymásra vonatkozatható. Ha a jelenhez vezető utakat vizsgálva észrevesszük az „előzményt”, az ötlet vagy találmány eredetiségét, azt amelyet megjelenésekor jelent(het)ett, azon tulajdonságaival akár, amelyek később feledésbe merültek, akkor a „jövőbe láthatunk”.

Alkalmazzuk e technikát, és vegyük észre a régiben az újat, a tradíció eredeti gazdagságát, és az újban a régit, múltékonyságát és divatosságának unalmát. A médiumok között élő ember könnyen elveszhet a túl sok információ hatására, miközben minden tájékozódását látszik szolgálni. A kommunikációs krízisből kivetett utat a médiatörténet újfajta áttekintése és a művészet minőségérzékeny irányítói mutathatnak.

A szöveg ma is érvényes – ami változott: eltelt azóta 17 év, s bár a médium-archeológiai kutatások megerősödésével a terület a nemzetközi diskurzus centrumába került, Magyarországon máig a C³ – lényegében egyedülként – dolgozik folyamatosan és következetesen a fentiek érdekében. Tény, hogy a jelen kondíciók alapján ezt pontosabb lenne inkább „egyre reménytelenebb küzdelemnek” nevezni.

Ebből adódóan a *mediamuseum.c3* projekt nyilvános meghirdetése egyúttal felhívás potenciális támogatók és partnerek felé, együttműködésre a közös siker reményében, a C³ eddigi működése alapján.

mediamuseum.c3.hu

Médiatörténeti és médiaművészeti múzeum

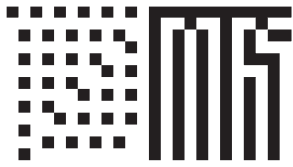
Magyarországon

Az a tény vezetett *mediamuseum.c3.hu* elindításához, hogy Magyarországon a C³ Alapítványon kívül nincs olyan intézmény, mely következetesen és szisztematikusan foglalkozik a médiaművészet és médiatörténet kutatásával, kísérleti projekteket kezdeményezve, s ezzel párhuzamosan az archiválás és publikálás szempontjait is fenntartva. A médiamúzeum kezdeményezése és remélhető megvalósítása a C³ legjelentősebb vállalkozása létrejötté óta. Hiánypótló, új szempontú összegzés, mely az elmúlt fél évezred médiaarcheológiai áttekintésére és bemutatására az eddigi gyakorlatnak megfelelően a médiaművészet

² Leopold Bloom Képzőművészeti Díj, Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, 2013. szeptember 7–29.

³ Ivan Ladislav Galeta retrospektív kiállítása, Paksi Képtár, 2013. november 23 – 2014. február 23.

MEDIA MUSEUM

felirat, logo

A pillangó-hatás című kiállítás részlete: Média relikviák. Múcsarnok, 1996

kontextusában vállalkozik. A jelen felől s a jövő számára mutat fel – összhangban a hasonló nemzetközi törekvésekkel – egy új és jórészt ismeretlen kulturális corpust, mely néhány év alatt, a megvalósulással szinkronban nemzetközi jelentőségű, kikerülhetetlen forrássá válhat.

A történeti kontextus segítségül hívása nyújt lehetőséget a fejlődés (változás, átalakulás) lényegének mélyebb megértésére, mivel jelen aktualitásaival együtt mutatja meg ezen összetett folyamatokat. A C³ Alapítvány célja létrejötte óta a médiaművészet és -történet kutatása, megőrzése, bemutatása és archiválása, mely az új produciók, prezentációk, publikációk sorát eredményezte. E munka következményeként, valamint az új technikai fejlesztések folyamatos kihívásának megfelelő, innovatív lépésként kezdeményezi a C³ a médiamúzeumot, egy új típusú, 21. századi intézményt. Az újdonság a hagyományos múzeumi funkciókon túl azt jelenti, hogy a létrejövő intézmény mindenekelőtt a kutatás és kísérlet, az innováció és produkció terepe, melyben a C³ eddigi működésének megfelelően továbbra is kulcsszerep jut a művészetnek. A folyamatos és korszerű produkció s a prezentáció összefüggésrendszere teremti meg a tájékozódás lehetőségét, mely az egyedüli út a megértéshez.

Rövid leírás, indoklással

Szinte minden magyarországi gyűjteményben őriznek olyan tárgyakat, műveket, dokumentumokat, melyek az adott gyűjteményi profil szempontjából nem elsődleges fontosságúak, így részben láthatatlanok, részben kontextus nélkül kerülnek bemutatásra, vagy épp feldolgozatlanul pihennek raktárakban, archívumokban. A médiatörténet szempontjából érdekes emlékek nagy százalékban ilyenek. A virtuális médiamúzeum többek közt ezen műtárgy- és dokumentumhalmaz feldolgozására is vállalkozik, mely nem csupán új metszetben mutatja meg a 21. századi, médium-telített hétköznapok számára az elfelejtett múltat

jelentő médiaarcheológiai leletegyüttest, hanem a relikvia-státusból kiemelve, összefüggései szerint értelmezi, s ily módon egy-egy adott gyűjteményi közegben is figyelemfelkeltő módon állítja előtérbe, húzza elő a feledés homályából.

Az elmúlt negyedszázadban, mióta a World Wide Web elterjedésével és egyre bővülő szolgáltatásaival intézmények és magánszemélyek soha nem látott nyilvánosságot megcélzó publikációs fórumhoz jutottak, az Internet vált a legfontosabb – ugyanakkor jellegéből adódóan – szinte áttekinthetetlen sebességgel bővülő kulturális forrássá. Egy adott kontextusban, célirányosan elérni kívánt információk vonatkozásában azonban a helyzet – még az egyre szofisztikáltabb keresők illetve enciklopédikus portálok fejlődése ellenére is – nem sokban különbözik a nem-virtuális világ kapcsán fentebb leírtaktól.

Médiaművészeti múzeum mindaddig nem volt Magyarországon, ahogy a magyar médiatörténet vonatkozásában sem találunk töredékes információkon túl általános, összefoglaló áttekintést. A magyar fotótörténet több mint másfél százados múltja ellenére még a forrásgyűjtés, alap kutatások szakaszában tart, az egyéb technikai médiumokról pedig szintén csak eseti, adott technikákat vagy szerzőket elemző feldolgozásokat találhatunk – ha egyáltalán találunk bármit is.

☼:☼:(86):☼:☼

XLI.

Sensūs externi **Euserliche und inner.**
& interni. **liche Sinnen.**

Sensūs externi
sunt quinque.

Oculus, 1
videt colores,
quid album vel atrum,
viride vel cœruleum,
rubrum aut luteum, lit.

Auris, 2
audit Sonos,
tum naturales,
Voces & Verba;
tum artificiales,

Euserliche Sinnen
sind fünffe.

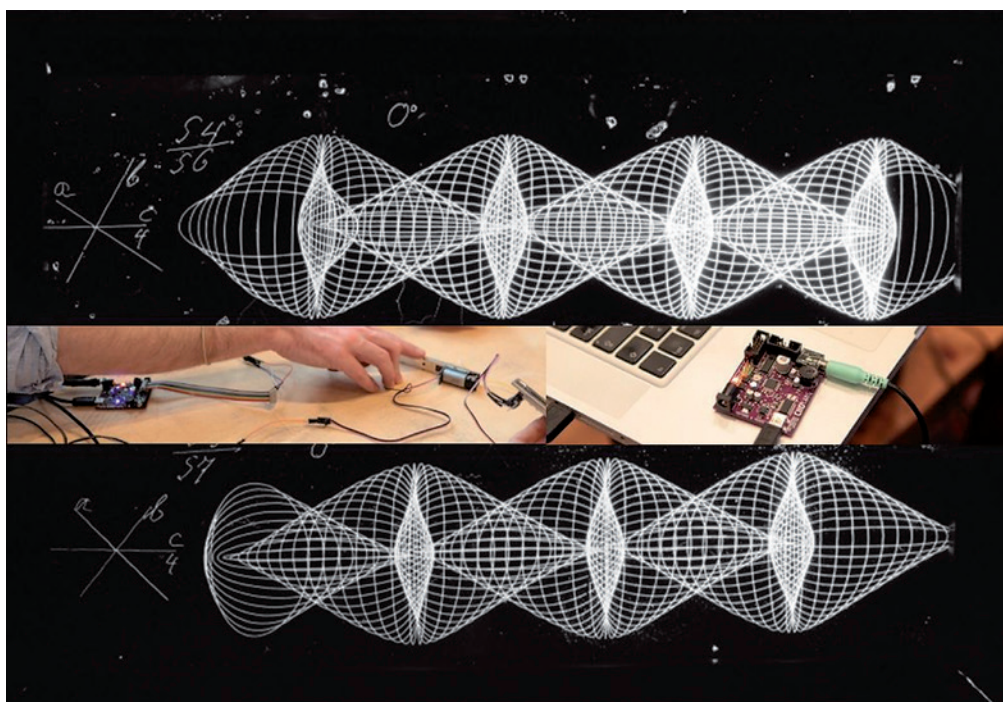
Das Auge / 1
sühet die Farben/
was weiß oder schwarz/
grün oder blau /
roth oder gelb / sey.

Das Ohr / 2
höret die Schalle/
so wohl die Natürlichen/
die Stimmen und Worte/
als die Kunstfündigen /
Tonos

Johann Amos
Comenius: Orbis
sensualium pictus.
(Endter, Nürnberg,
1658)

OLIA LIALINA
Agatha appears (Agatha feltűnik), 1997, <http://www.c3.hu/collection/agatha/>

A mediamuseum.c3 projekthez: múlt és jövő / múzeum a múzeumban

A médiamúzeum oldalain és adatbázisában, rendezvényein és bemutatóin a kiválasztott történeti tárgyak, források, művek mellett az önmagukban töredékesnek tűnő közgyűjteményi illetve magánkezdemények is kitüntetett figyelmet kaphatnak. A közös kontextus, az összefüggések, kapcsolódások segítségével a szellemi alkotások világának új képe mutatkozhat meg, ami az oktatástól kezdve a kultúra legtágabban vett értelmezéséig minden szereplő és használó számára fontos lehet.

A médiamúzeum szerencsés esetben önszerveződő rendszer: önkéntes társulások és kölcsönös előnyekkel járó kooperációk laza hálózata, melynek szereplői maguk is alakíthatják a nem-statisztikus elemeket. Például a „nézd meg a weben és menj el az eredetihez” jegyében akár egyfajta kulturális turizmust ösztönözve, nemzetközi szinten is elérhetővé, vonzóvá téve válhat bemutathatóvá ezt az összetett, művészeti-technikai-tudományos elemeket ötvöző, rejtett hagyomány.

A *mediamuseum.c3* első fázisát három évre tervezzük, melynek során feldolgozásra kerül a C³ eddigi projektjei nyomán létrejött archív anyag mellett a kapcsolódó források és dokumentumok, leírások és elemzések halmaza, megtörténik a meglévő publikációk rendszerezése, illetve új kutatások formájában feltárjuk a regionális emléktárgyak releváns elemeit. Utóbbi alapkutatást, terepmunkát, intézményközi kapcsolatokat is jelent, melynek során fiatal kutatók, doktoranduszok, egyetemisták bevonására kerülhet sor. Párhuzamosan történik az adatbázis felépítése, a digitális publikációra való előkészítés, jogi háttér tisztázása és a szükséges angol nyelvű fordítások. A projekt kommunikációja a nyilvánosság felé több lépcsőben, az előrehaladás üteme szerint időzítve folyamatosan zajlik, mely a hazai megjelenésen túl a nemzetközi – az utóbbi időben egyre szaporodó – szakmai konferenciákon, fesztiválokon és művészeti-egyetemi közegben képzelhető el, előadás, bemutatók, publikációk formájában.

Coda, vagy a lényeg: az új, digitális tartalom, mint új probléma

A legvégére hagyva talán a legfontosabb érvet, mely egyúttal a legabszurdabb helyzetet írja le. A technikai médiumok közös jegye, hogy a mind egyszerűbb használhatóság mellett időtállóságuk egyre rosszabb. Lényegesen sérülékenyebbek, mint bármely korábbi médium, tartósságukról valójában nincs tapasztalat. A digitális médiumok leglátványosabb felülete, a Word Wide Web funkciói: információforrás, kommunikációs és publikációs szféra, új kulturális tér, ahol korábbi kategóriáink alapján nem besorolható formák és tartalmak jönnek folyamatosan létre, változnak dinamikusan, keletkeznek és szűnnek meg – jórészt kontroll nélkül, nyomtalanul. Az Internet a folyamatos jelen illúzióját kelti, a tegnapi adat keveredhet az öt évvel korábbival, a közös bennük: semmi nem garantálja hogy holnap is elérhetőek lesznek. Ha csupán az elektronikán alapuló információ elmúlt fél évszázadát tekintjük, mondjuk az analóg videószalag és a Youtube közötti periódust, még felsorolni sem egyszerű a technikai és művészeti formák, produktumok sokaságát. A videószalagok, zárt láncú és egyéb installációk, átalakított televízió, korai hálózati vagy videophonikus kapcsolati projektek, videóperformansz, élő bemutatók dokumentációja, a korai számítógépes animációk, kommunikációs művészeti alkotások, telefax-akciók, egyedi grafikus programok, printer-alapú szeriális művek, ASCII művészet, korai interaktív kísérletek, optikai képlemez, CD-I, mesterséges (majd virtuális) illetve augmentált valóságok, multimédia előadások, multimédia művészeti CD-ROM, a World Wide

Web kezdetei, net.art, interaktív alkotások (a kiállítóterben, a hálózaton és helyspecifikus installációknál), dinamikus képi megoldásokon alapuló művek, digitális hangművészet (hangszobrok, netrádiók), streaming media, nonlineáris alkotástechnikák on- és off-line (pl. webkamera-film, softcinema és DVD), robot és AI alkalmazások művészeti projekteknél, a 3D legkülönbözőbb verziói, VJ-bemutatók, loopok és vetítések, mobilkommunikáció és multimédia (SMS/MMS-művek, telefon performanszok), Internet kartográfia, adat-vizualizáció és mindezek legkülönbözőbb létező és elképzelhető kombinációja.

OLIA LIALINA immár klasszikusnak tekinthető, 1997-ben készült net.art műve, az *Agatha feltűnik* (<http://www.c3.hu/collection/agatha/>) a gyors platformváltások miatt tíz évvel elkészülte után restaurálásra szorult, aminek megtörténte nemzetközi figyelmet keltett.¹

De ez egy ritka kivétel, az általános helyzetet a közelmúltban született deklaráció jellemzi: „A gyors technológiai változások következtében sok fontos mű, amely akár mindössze tíz éve készült, nem mutatható be többé, vagy nyom nélküli pusztulásra van ítélve. Ha nem nézünk szembe a helyzettel, kockáztatjuk, hogy elveszítünk egy művészeti formát, amely pedig központi szerepet visz posztindusztriális digitális kultúránkban. A mai napig nem indult módszeres, globális kampány e művészet megőrzésére és dokumentálására.”²

A megoldás új módszereket, új gondolkodást, új intézményi szerkezetet követel, az önszerveződő, közösségi médiamúzeumnak a kollektív kreativitáson kell alapulnia. Mint Peter Weibel mondta egy interjúban: „A múzeumokat sokkal rugalmasabbá kell alakítani, egy múzeum nyilvános alkalom a kreativitásra. A múzeum azért van, hogy megmentse a műveket az eltűnéstől, mint egyfajta Noé bárkája. Ezt az eszmét kiterjesztve, a közönség számára is platformként kell szolgáltasson.”³

A 21. század elején, a magyarországi múzeumi láz(álmok) sorozatai, az újabb és újabb, folytonosan saját dugójukba dőlő „digitalizálási” programok közepette gyors és felelős döntésre van szükség a médiamúzeum ügyében. Azonnali támogatást a mediamuseum.c3 kezdeményezésnek, míg nem késő!

Budapest, 2013. november 9.

¹ Ela Wysocka, *Agatha Re-Appears*. net art resoration project, 2008. Restoration Project: Olia Lialina's early net.art piece "Agatha Appears" from the Collection of C3 Center for Culture & Communication Foundation <http://www.incca.org/resources/106-preservation/390-wysocka-e-agatha-re-appears-net-art-resoration-project>

² A médiaművészet globális intézményi hálózatot és támogatást igényel. Nemzetközi nyilatkozat <http://www.mediaarthistory.org/declaration>

³ BIACS3: Interview with Peter Weibel <http://www.artfacts.net/index.php/pageType/newsInfo/newsID/4558/lang/1>

Csuj László

A Balázs Béla Stúdió vonzáskörzete

„Tükör vagyok” – Szirtes András

Interjúorozat (5. rész)*

Egy korábbi Balkon-számban a műcsarnoki BBS kiállításról írtam recenziót.¹ Úgy éreztem, hogy abban a szövegben túl sokat szó esett arról, hogy miért szűnt meg a Stúdió. Ezt szeretném most ellenpontosítani azzal, hogy olyan aktív alkotókkal beszélgetek, akik szerintem – ha még létezne – ma is ott dolgoznának.

* **Csuj László:** Október 20-án zárt be az OSA Archivum Centrális Galériájában a kiállításod, aminek a címe: *Az eltűnt expozíció nyomában*.² A vetített filmek mellett látható volt egy installáció is. Miért tartottad fontosnak, hogy készüljön térbeli kompozíció?

* **Szirtes András:** Megkértek rá, hogy legyen valami képi anyag, ezért fölraktam a 48 részes naplófilmnek a rajzos forgatókönyveit, beszkeneltem a filmjeimből a hozzátartozó fényképeket, középre építettem egy kis bungalót, amibe betettük a vetítógépet meg a filmeket. Így a tér egy műteremmé vált.

* **CsL:** Van benned keserűség amiatt, hogy ez a 40 napos vetítés nem egy moziban ment?

* **SzA:** Nincs keserűség bennem, a kísérleti film sosem volt ügye a magyar játékfilm szakmának. Amiről nem tudták, hogy micsoda, arra rányomták, hogy kísérleti film. Amíg voltak erős szervezői, képviselői ennek a vonalnak, addig nem lehetett semmibe venni. Például Huszárik Zoltánra vagy Bódy Gáborra gondolok,

¹ *Nézd, ott az anyukám! BBS 50. Más hangok, más szobák - rekonstrukciós kísérlet(ek).* A Balázs Béla Stúdió ötven éve, Műcsarnok, Budapest, 2009. december 15 – 2010. február 21. Balkon, 2010/3., 13-16.

² „Az eltűnt expozíció nyomában” / Szirtes András: *Filmnapló (1979-2004)*, Centrális Galéria, Budapest, 2013. szeptember 10 – 2013. október 20.

* A beszélgetés-sorozat 1. része Igor és Ivan Buharovval a 2011/11,12-es, 2. része Nemes Gyulával, 2012/2-es, 3. része Lichter Péterrel a 2013/1-es, 4. része pedig Uglár Csabával a 2013/2-es a Balkon-számban jelent meg.

Szirtes András